

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 271/2023-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a zo sudcov Jany Laššákovej a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o spojených ústavných sťažnostiach sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného spoločnosťou Prosman a Pavlovič advokátska kancelária, s. r. o., Hlavná 31, Trnava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Maroš Prosman, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaniach vedených pod sp. zn. 4 Sa 35/2018 a sp. zn. 7 Sa 35/2018 (od 1. júna 2023 vedených Správnym súdom v Bratislave pod sp. zn. BA-4 Sa 35/2018 a sp. zn. BA-7Sa 35/2018) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaniach vedených pod sp. zn. 4 Sa 35/2018 a sp. zn. 7 Sa 35/2018 (od 1. júna 2023 vedených Správnym súdom v Bratislave pod sp. zn. BA-4 Sa 35/2018 a sp. zn. BA-7 Sa 35/2018) **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Správnemu súdu v Bratislave **prikazuje**, aby v konaniach vedených pod sp. zn. BA-4 Sa 35/2018 a sp. zn. BA-7 Sa 35/2018 konal bez zbytočných prietahov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie **8 000 eur**, ktoré je Správny súd v Bratislave **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Správny súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **884,76 eur** a zaplatiť ich právnenmu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavné sťažnosti a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 10. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu

v Bratislave (ďalej aj „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Sa 35/2018 (ďalej len „napadnuté konanie č. 1“). Navrhuje vysloviť príkaz konať bez zbytočných prietahov, priznať finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej s'ťažnosti vyplýva, že predmetom napadnutého konania vedeného pred krajským súdom je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredia (ďalej len „žalovaná“) č. 33517-2/2018-BA z 15. februára 2018, ktorým bolo potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava č. 19276-16/2017BAM zo 7. októbra 2017 o zamietnutí nároku s'ťažovateľa na náhradu za bolesť v dôsledku úrazu zo 17. decembra 2015. Žaloba bola doručená krajskému súdu 17. apríla 2018.

3. S'ťažovateľ tvrdí, že krajský súd je nečinný, od začatia napadnutého konania uplynulo už viac ako 5 rokov, od úrazu takmer 8 rokov. Zo strany žalovanej mu neboli poskytnuté žiadne úrazové dávky, keďže sa čaká na právoplatné ukončenie napadnutého súdneho konania. K priebehu napadnutého konania uvádza, že 5. apríla 2019 mu bolo zo strany krajského súdu doručené vyjadrenie žalovanej s výzvou na vyjadrenie, na ktorú s'ťažovateľ reagoval podaním z 2. mája 2019. Krajskému súdu zaslal žiadosť o vydanie rozhodnutia z 24. februára 2020. Krajský súd 11. marca 2022 vyzval s'ťažovateľa na predloženie plnomocenstva do konania, ktoré predložil 23. marca 2022. Od toho dátumu je krajský súd opätovne nečinný. S'ťažovateľ využil aj s'ťažnosť na prietahy v konaní, na ktorú reagoval krajský súd vybavením s'ťažnosti č. k. 1 Spr 105/2023 zo 17. apríla 2023, ktorým jeho s'ťažnosť vyhodnotil ako dôvodnú a ospravedlnil sa mu za vzniknutú nečinnosť.

4. Ústavný súd ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 271/2023-12 z 24. mája 2023 ju v celom rozsahu prijal na ďalšie konanie.

5. S'ťažovateľ sa ďalšou ústavnou s'ťažnosťou doručenou ústavnému súdu v rovnaký deň (10. mája 2023) domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 Sa 35/2018 (ďalej len „napadnuté konanie č. 2“). tiež navrhuje, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov. Zároveň žiada o priznanie finančného zadost'učinenia 5 000 eur a náhrady trov konania pred ústavným súdom 447,32 eur.

6. Z ústavnej s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že správnu žalobou z 13. apríla 2018 sa s'ťažovateľ domáha preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. k. 33519-2/2018-BA z 15. februára 2018, ktorým bolo zamietnuté jeho odvolanie a potvrdené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava č. k. 19276-15/2017BAM zo 7. októbra 2017 o zamietnutí nároku na úrazový príplatok v dôsledku pracovného úrazu, ktorý utrpel 17. decembra 2015.

7. Keďže od podania správnej žaloby uplynulo značné obdobie, 24. februára 2020 s'ťažovateľ zaslal krajskému súdu žiadosť o vydanie meritórneho rozhodnutia. Následne mu bolo doručené vyjadrenie

žalovanej k žalobe zo 17. marca 2020, ku ktorej sa vyjadril replikou z 22. mája 2020. Odvtedy krajský súd neuskutočnil žiadny ďalší procesný úkon smerujúci k meritórnemu rozhodnutiu.

8. Sťažovateľ teda konštatoval, že v napadnutom konaní bol krajský súd dlhodobo nečinný. Od podania správnej žaloby uplynulo viac ako 5 rokov, ale krajský súd dosiaľ nerozhodol vo veci samej, čím by bol odstránený stav právnej neistoty sťažovateľa. Od jeho pracovného úrazu uplynulo už takmer 8 rokov, pričom zo strany Sociálnej poisťovne mu neboli poskytnuté žiadne úrazové dávky, keďže stále čaká na právoplatné skončenie napadnutého konania.

9. Ústavný súd aj túto ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. III. ÚS 286/2023-12 z 25. mája 2023 ju v celom rozsahu prijal na ďalšie konanie.

10. Následne ústavný súd uznesením č. k. PLs. ÚS 16/2023-6 zo 14. júna 2023 konania o ústavných sťažnostiach sťažovateľa spojil na spoločné konanie, ktoré je vedené pod spisovou značkou uvedenou v záhlaví tohto nálezu.

11. Pre úplnosť ústavný súd uvádza, že s účinnosťou od 1. júna 2023 vstúpili do platnosti viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, ich príslušnosti a obvodov (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 3 ods. 3 písm. b) zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ak § 4 ods. 1 neustanovuje inak, výkon súdnictva prechádza od 1. júna 2023 z krajských súdov na správne sudy vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. júna 2023 daná právomoc správnych súdov, a to z Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Nitre a Krajského súdu v Trnave na Správny súd v Bratislave (ďalej len „správny súd“). S ohľadom na uvedené od 1. júna 2023 vo veciach sťažovateľa koná a rozhoduje správny súd, ktoré sa vedú už pod sp. zn. BA-4 Sa 35/2018 a sp. zn. BA-7 Sa 35/2018.

II.

Vyjadrenie krajského súdu, replika sťažovateľa

II.1. Vyjadrenie správneho súdu:

12. Správny súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 SprV 329/2023 z 18. júla 2023 v podstatnom k veci v súvislosti s napadnutými konaniami uviedol, že obe konania boli pridelené v júni 2023 zákonným sudkyňiam, ktoré uviedli, že im bolo okrem uvedených vecí pridelených ďalších 300 vecí, ktoré vybavujú podľa priority.

13. Zákonná sudkyňa k veci vedenej pod sp. zn. BA-4Sa 35/2018 uviedla, že ide o štandardnú rozhodovaciu činnosť a neviduje ju ani po skutkovej stránke ako zložitú. Čo sa týka procesných vykonaných procesných úkonov, išlo len o úkony súvisiace s prípravou pojednávania (výzvy na vyjadrenia, na predloženie plnomocenstva vo forme konverzie). Zároveň uviedla, že neexistovali

prekážky v postupe, sťažovateľ nijako neprispel k doterajšej dĺžke konania. Podľa jej názoru zbytočné prietahy spočívajú v nečinnosti.

14. Zákonná sudkyňa k veci vedenej pod sp. zn. BA-7 Sa 35/2018 uviedla, že po štandardných úkonoch (výzvy na vyjadrenia, replika, duplika) bol súd nečinný. Rovnako poukázala na pridelenie približne 300 spisov. Vyjadrila názor, že preskúmvanie konania a rozhodnutia orgánu verejnej moci nemožno všeobecne považovať za jednoduchú vec. Taktiež poukázala na to, že v rámci nápadu eviduje aj veci, ktoré majú vyššiu prioritu, ako je napadnuté konanie.

15. S uvedenými vyjadreniami zákonných sudkýň sa predsedníčka správneho súdu stotožnila. Zároveň poukázala na to, že najväčšou agendou samosudcov je agenda sociálna, pričom existujú lehotové konania ako azyl, zaistenie a administratívne vyhostenie, konania o nečinnosť, ktoré z podstaty veci by mali byť rozhodované rýchlejšie. V závere svojho vyjadrenia oznámila, že netrvá na ústnom pojednávaní v predmetných veciach.

II.2. Replika sťažovateľa:

16. Sťažovateľ vo svojej replike doručenej 7. augusta 2023 k vyjadreniu správneho súdu v podstatnom uviedol, že zotráva na svojej argumentácii. Poukázal na dlhodobú pasivitu krajského súdu aj na vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá videla zbytočné prietahy v nečinnosti súdu. V súvislosti s obranou súdu týkajúcej sa súdnej reformy známej ako súdna mapa uviedol, že prietahy v napadnutých konaniach vznikli ešte pred jej zavedením, čo je zrejmé aj z obsahu spisu, pričom vyjadril názor, že nejde ani o skutkovo či právne zložité veci. V závere vyjadril súhlas s upustením od ústneho pojednávania v predmetných veciach.

17. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisov dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

18. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

19. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

20. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

21. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že obe prejednávané veci, ktorých meritom je preskúmavanie zákonnosti rozhodnutí žalovanej (náhrada za bolesť a úrazový príplatok), možno zaradiť k štandardnej agende správneho súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokováanej veci.

22. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutých konaniach, ústavný súd nezistil takú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v napadnutých konaní k zbytočným prietahom. Rovnako to konštatoval aj správny súd vo svojom vyjadrení k prijatým sťažnostiam.

23. Napokon ústavný súd hodnotil postup krajského súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v napadnutých konaniach. Vychádzal pritom z predložených súdnych spisov, z ktorých zistil tieto relevantné úkony súdu a strán sporu v danej veci:

III.1. K napadnutému konaniu č. 1:

24. Predmetom tohto konania je zákonnosť rozhodnutia o nároku sťažovateľa na náhradu za bolesť v dôsledku úrazu. Žaloba bola doručená krajskému súdu 17. apríla 2018. Krajský súd zaslal výzvu na vyjadrenie k žalobe 18. decembra 2018. Vyjadrenie žalovanej bolo doručené 21. januára 2019, ktoré bolo preposlané sťažovateľovi 3. apríla 2019, ktorý sa k nemu vyjadril 2. mája 2019. Vyjadrenie sťažovateľa bolo zaslané žalovanej 31. júla 2019. Krajský súd 11. marca 2022 vyzval sťažovateľa, aby zaslal originál plnomocenstva alebo plnomocenstvo v elektronickej podobe

s konverziou, keďže súčasťou spisu je len fotokópia plnomocenstva, na ktorú reagoval právny zástupca sťažovateľa doručením plnomocenstva vo forme zaručenej konverzie 23. marca 2022.

25. Ústavný súd, vychádzajúc z opísaného priebehu napadnutého konania, konštatuje, že krajský súd bol po doručení vyjadrení nečinný od mája 2019 až dosiaľ. Urobil len nevyhnutné procesné úkony, ktoré spočívali v preposielaní vyjadrení účastníkom konania. Pokiaľ ide o výzvu na doplnenie plnomocenstva v príslušnej forme po približne 4 rokoch od doručenia žaloby, podľa názoru ústavného súdu ide o banálny administratívny úkon, ktorý nemožno považovať ani za úkon a už vonkoncom nie úkon smerujúci k rozhodnutiu veci. Ide o prejav prepriateho formalizmu, ktorý má vyvolať zdanie, že vo veci sa koná. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že krajský súd bol v doterajšom priebehu napadnutého konania nečinný približne 4 roky, pričom ide o konanie, ktoré má existenčný význam pre sťažovateľa, ktorý utrpel úraz a je odkázaný na pomoc zo sociálneho systému.

26. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd jednoznačne dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

III.2. K napadnutému konaniu č. 2:

27. Predmetom tohto konania je zákonnosť rozhodnutia žalovanej o nároku na úrazový príplatok. Žaloba bola krajskému súdu doručená 17. apríla 2018. Krajský súd zaslal výzvu na vyjadrenie k žalobe 26. februára 2020. Vyjadrenie žalovanej bolo doručené 17. marca 2020, ktoré bolo preposlané sťažovateľovi 2. apríla 2020, ktorý sa k nemu vyjadril 25. mája 2020. Vyjadrenie sťažovateľa bolo zaslané žalovanej 25. februára 2021.

28. Ústavný súd, vychádzajúc z opísanej chronológie úkonov krajského súdu konštatuje, že k prvému jednoduchému úkonu (zaslanie výzvy na vyjadrenie k žalobe) krajský súd pristúpil po takmer dvoch rokoch od doručenia žaloby, čo ústavný súd považuje za zbytočný a ničím neodôvodniteľný priet'ah. Následne len preposielal ďalšie výzvy na vyjadrenie k doručeným vyjadreniam. Uvedený postup súdu dokresľuje aj posledný vykonaný úkon, zaslanie vyjadrenia sťažovateľa žalovanej, ku ktorému pristúpil po 9 mesiacoch od jeho doručenia v roku 2021. Z vykonaných úkonov súdu vyplýva, že súd dosiaľ vykonával rolu poštára, aj to s neprimeranými časovými odstupmi, čo je neprípustné.

29. Na základe tohto zistenia ústavný súd dospel k záveru, že konanie ako celok sa javí ako ničím neodôvodnený priet'ah, keďže krajský súd zatiaľ len vykonal jednoduché procesné úkony síce nevyhnutné, ale nevedúce k rozhodnutiu veci, preto jednoznačne aj v tomto prípade dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

30. Na základe uvedeného a svojho zistenia, že postupom krajského súdu a následne po prechode výkonu súdnictva na správny súd došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal správny súd, aby v napadnutých konaniach konal bez zbytočných prietáhov, pretože označené veci neboli v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavných sťažnostiach sťažovateľa právoplatne skončené (bod 2 výroku nálezu).

31. Otázku primeraného finančného zadosťučinenia a náhrady trov konania ústavný súd vzhľadom na prechod výkonu súdnictva vo veciach sťažovateľa na správny súd riešil vo vzťahu k tomuto súdu.

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

32. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

33. Sťažovateľ v oboch ústavných sťažnostiach žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume po 5 000 eur, čo odôvodnil celkovou dĺžkou napadnutého konania a pocitom právnej neistoty v kontexte predmetu oboch konaní.

34. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESĽP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

35. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutých konaní (obe viac ako 5 rokov), zistenú ničím neodôvodnenú dlhodobú nečinnosť, berúc do úvahy predmet napadnutých konaní (rozhodovanie o nárokoch na náhradu za bolesť, úrazový príplatok), ktoré možno vzhľadom na ich povahu a význam pre sťažovateľa považovať za prioritizované konania, ako aj všetky okolnosti daných prípadov, ústavný súd považoval priznanie sumy po 4 000 eur pre sťažovateľa za každé napadnuté konanie za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

36. Ústavný súd, vychádzajúc z § 1 ods. 3 a § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, priznal podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 442,38 eur z dôvodu trov právneho zastúpenia za každú podanú sťažnosť, a to dvakrát za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2023 (príprava

a prevzatie veci a písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti) v hodnote po 208,67 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 12,52 eur za každú sťažnosť. Za úkon vyjadrenie k stanovisku správneho súdu doručené 7. augusta 2023 ústavný súd odmenu nepriznal, keďže neobsahovalo žiadne nové skutočnosti ani argumentáciu, ktorá by mu nebola známa, resp. nevyplývala zo samotného spisu. Priznaná náhrada trov konania predstavuje spolu sumu 884,76 eur (bod 4 výroku nálezu).

37. Priznanú náhradu trov konania je správny súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu